

Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 10 juni 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat "*Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)*" till bland annat Stockholms stad för yttrande.

I betänkandet lämnas flera förslag för att göra yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning mer effektiv och bättre anpassad efter behoven på arbetsmarknaden och hos individer.

Utredningen föreslår bland annat ett inrättande av en ny utbildningsform som ska benämnas yrkesskola. Yrkesskolan ska ha sin utgångspunkt i yrkeshögskolemodellen och inte ingå i skolväsendet.

Det föreslås även att förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska ersättas av en förordning om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning där det ska införas ett grundbidrag och möjlighet till ett tilläggsbidrag för yrkesutbildning inom komvux.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till flera av utredningens förslag som exempelvis underlättandet av studier för elever med funktionsnedsättning samt

förslagen som berör intellektuell funktionsnedsättning. Stadsledningskontoret ser ett antal risker med en ny utbildningsform och ställer sig därmed tveksam till om yrkesskola som en ny utbildningsform verkligen är det som behövs.

Arbetsmarknadsnämnden välkomnar flera av utredningens förslag som syftar till att stärka yrkesutbildningens roll i den kommunala vuxenutbildningen men beklagar att utredningen inte lämnar några förslag för att reglera huvudmannens ansvar för att erbjuda stöd inom komvux. Arbetsmarknadsnämnden ser även flera risker med förslagen som rör inrättandet av den så kallade yrkesskolan.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till åtgärder som ökar möjligheten och flexibiliteten för vuxna att växla yrke eller komplettera tidigare utbildning. Välfärdens och näringslivets behov av kompetens med gymnasial yrkesutbildning är omfattande och fler vuxna behöver få möjligheten att kunna ställa om och vid behov växla yrke under ett helt arbetsliv. Samtidigt anser nämnden att yrkesutbildning på gymnasial nivå bör kunna inrymmas inom de befintliga skolformerna och inom befintlig utbildningsstruktur.

Föredragande borgarrådets synpunkter

För att klara framtidens välfärd är kompetensförsörjningen av yrkesutbildade av största vikt. Jag välkomnar därför utredningens vilja att stärka yrkesutbildningen och öka möjligheterna att växla yrke genom livet. Däremot ställer jag mig tveksam till om yrkesskola som en ny utbildningsform verkligen är det som behövs och ser flera risker med införandet av en ny skolform. Jag delar arbetsmarknadsnämndens uppfattning att en ny utbildningsform riskerar att på ett negativt sett konkurrera med annan vuxenutbildning. En yrkesskola riskerar också att leda till en mer segregerad vuxenutbildning. Med en ny yrkesskola finns en överhängande risk att skolföretag startar denna nya form av utbildningar och lockar resursstarka elever, vilka kostar mindre att undervisa, medan kommunerna fortsatt får ansvara för utbildningen för de elever som är i behov av mer stöd.

Stockholm den 29 maj 2024

Emilia Bjuggren

Bilaga

Remiss - Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16), dnr KS 2024/339-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi ser att det finns en stor efterfrågan på yrkeskompetens på Stockholms arbetsmarknad som inte för närvarande kan tillgodoses. Med anledning av det menar vi att nya metoder kan behöva prövas och ställer oss därför inte avvisande till den nya form av yrkesutbildning på gymnasial nivå som här föreslås. Det kan vara ett sätt att komma tillrätta med den rådande problematiken vad gäller kompetensförsörjning/kompetensutveckling och förstärka kopplingen mellan utbildning för vuxna och arbetslivet, vilket är positivt.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Utredningen lägger fram flera förslag som syftar till att på olika sätt öka möjligheten för vuxna att växla yrke.

För att bredda utbudet av yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå föreslår utredningen att det ska inrättas en ny utbildningsform som ska benämnas yrkesskola. Yrkesskolan ska ha sin utgångspunkt i yrkeshögskolemodellen och inte ingå i skolväsendet. Det arbetsliv som är i behov av specifik yrkeskompetens ska kunna påverka vilka utbildningar som kommer till stånd. Yrkesskolan ska vara ett komplement till annan yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Kommuner, regioner och enskilda fysiska eller juridiska personer ska få anordna yrkesskolutbildning. Utredningen bedömer att den främsta målgruppen för yrkesskolan kommer att vara vuxna som vill växla karriär och/eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Det föreslås även att förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska ersättas av en förordning om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (statsbidrag för yrkesvux). Det ska införas ett grundbidrag och möjlighet till ett tilläggsbidrag för yrkesutbildning inom komvux. Grundbidragets storlek beslutas av staten för tre år åt gången medan tilläggsbidraget ska kunna beslutas för högst ett budgetår i taget.

Utredningen lämnar flera förslag för att strama upp användandet av provning. Avgiften för provning inom bland annat komvux ska höjas från 500 kronor till 1 000 kronor per provning. Rätten till provning ska i första hand gälla ämnen som anordnas inom hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet. Om kursen, ämnet eller nivån i ämnet inte anordnas i hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får en individ genomgå provning hos annan huvudman. Hemkommunen ska då erlägga interkommunal ersättning.

För att underlätta studier i kommunal vuxenutbildning för personer med funktionsnedsättning föreslår utredningen bland annat att Skolinspektionen ska genomföra en kvalitetsgranskning av studiesituationen för dessa elever, att Skolverket ska göra en nationell kartläggning av tillgången till komvux för vuxna med funktionsnedsättning, att Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska få ett uppdrag att se över och vid behov ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättningar inom komvux samt även att öka informationsinsatserna om stödet.

Utredningen konstaterar vidare att vuxna med intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvad hjärnskada möts av ekonomiska hinder när de avser studera inom komvux. Utredningen föreslår därför att regeringen tillsätter en ny utredning gällande finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning.

För att förbättra möjligheten för kommunerna att erbjuda rätt anpassningar till elever, föreslår utredningen också att bestämmelser om kartläggning av stödbehov i samband med upprättandet av den individuella studieplanen ska införas i skollagen och i

förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Utredningen föreslår ingen utökning av huvudmannens ansvar för att erbjuda stöd inom komvux, men bedömer att det finns skäl att utreda frågan ytterligare framöver. Utredningen föreslår dock att förtydliga kommunernas ansvar vad det gäller specialpedagogiskt stöd inom komvux.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till flera av utredningens förslag. Utredningens syfte med att stärka yrkesutbildningen inom den kommunala vuxenutbildningen är förenlig med stadens arbete med att öka matchningen på arbetsmarknaden vilket även ligger i linje med kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål 3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb.

Stadsledningskontoret anser att förslaget om att räkna upp anslagen är ett bra första steg då yrkesvux blir en allt viktigare roll för kompetensförsörjningen. Däremot bedömer stadsledningskontoret att anslagen sannolikt kommer behöva höjas ytterligare än det som föreslås i utredningen för att klara ambitionerna med att få fler studerande att klara en yrkesutbildning. Idag förväntas det att komvux ska ge många människor gymnasial kompetens men till en väsentligt lägre kostnad än på gymnasiet.

Utredningens förslag om att prövning i första hand ska genomföras i hemkommunen ställer sig stadsledningskontoret positivt till. Av de personer som genomförde prövningar i Stockholms stad under 2023 var knappt 30 procent inte folkbokförda i Stockholm, vilket är en betydande andel. Stadsledningskontoret välkomnar förslaget om att hemkommunen betalar interkommunal ersättning. Vidare vill stadsledningskontoret däremot understryka att även om avgiften för prövning höjs så kommer den inte täcka kostnaderna för att anordna en prövning.

Stadsledningskontoret ser ett antal risker med en ny utbildningsform såsom att det konkurrerar med annan vuxenutbildning, svårare att rekrytera yrkeslärare och att det är oöverskådligt med ytterligare en variant av utbildning som ändå är på gymnasial nivå och ställer sig därmed tveksam till om yrkesskola som en ny utbildningsform verkligen är det som behövs för att ta sig vidare inom utbildningsväsendet.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslagen om underlättandet av studier för elever med funktionsnedsättning samt förslagen som berör intellektuell funktionsnedsättning.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2024 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att justera paragrafen omedelbart.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar flera av utredningens förslag, med syfte att stärka yrkesutbildningen inom den kommunala vuxenutbildningen. Förslagen som syftar till att förenkla statsbidragshanteringen och göra den mer långsiktig är angelägna. Det är också rimligt att, som utredningen föreslår, räkna upp anslagen, särskilt mot bakgrund av yrkesvux alltså viktigare roll för kompetensförsörjningen. Det är värt att påminna om att komvux idag har en viktig roll i att ge många människor gymnasial kompetens, men till väsentligt lägre kostnad än på gymnasiet. För att verkligen lyckas med kompetensförsörjningen och med att fler människor ska klara en yrkesutbildning behöver anslagen förmodligen höjas med mer än utredningen föreslår.

Arbetsmarknadsförvaltningen beklagar att utredningen inte lämnar några förslag för att reglera huvudmannens ansvar för att erbjuda stöd inom komvux. Utredningens egen genomgång visar tydligt både att stödbehoven inom elevgruppen har ökat över tid och att det stöd som kommunerna erbjuder skiljer sig åt avseende omfattning och likvärdighet. En nyckel för att få fler att klara en yrkesutbildning är rimligen att bättra än idag lyckas möta elevernas behov av stöd. Det är därmed avgörande för att klara samhällets kompetensförsörjning. Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i behovet av att frågan utreds vidare. I Stockholms stad finns ett välutvecklat system för att ge elever inom komvux olika typer av stöd, men det är rimligt att det finns en nationell enhetlighet för att säkra likvärdigt stöd över hela landet. Det är också rimligt med en statlig finansiering.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser flera risker med förslagen som rör inrättandet av den så kallade yrkesskolan. Förvaltningen instämmer i utredningens analys att det finns utbildningsinriktningar inom vuxenutbildningen som sällan förekommer, trots att behovet finns på arbetsmarknaden. Detta beror dock framför allt på för få sökande och det framstår inte som givet att en ny utbildningsform är svaret på problemet. Det skulle istället kunna lösas genom fler möjligheter till olika typer av samverkan mellan kommuner. Att utveckla befintliga lärlingsutbildningar skulle kunna vara ytterligare ett sätt, inklusive att se över prioriteringsreglerna vid antagning. Det är ofta en fördel att bygga på befintliga institutioner istället för att införa parallella system. En viktig del av svaret ligger dessutom förmodligen på arbetsmarknaden, snarare än i utbildningssystemet. Det främsta skälet att söka en yrkesutbildning är att vilja arbeta inom yrket, varför skälen till att vissa utbildningar inte blir sökta i tillräcklig

utsträckning antagligen har att göra med människors uppfattningar om villkoren i yrket.

Risken med en ny utbildningsform är att den konkurrerar med annan vuxenutbildning. Redan idag kan detta förekomma vad gäller arbetsmarknadsutbildning. Konkurrensen kan ske på flera plan, både om elever, lärare och andra resurser. Det riskerar att slå särskilt hårt inom utbildningsområden där eleverna redan är få. Inom många sektorer är det dessutom redan idag svårt att rekrytera yrkeslärare. En ny utbildningsform riskerar också att minska arbetsplatsers intresse för att bidra med APL, yrkesråd eller lärlingsråd i den kommunala vuxenutbildningen.

Det är positivt att utredningen bedömer att yrkesskolan framför allt ska fungera som ett komplement till befintlig vuxenutbildning, men det är tveksamt om utredningens författningsförslag är tillräckliga för att garantera att så blir fallet. Enligt utredningens förslag till förordning ska Myndigheten för yrkeshögskolan vid fördelning av statsbidrag särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning inom yrkesskolan bidrar till den nationella kompetensförsörjningen eller till att bredda utbudet av yrkesutbildning för vuxna regionalt. Det vore önskvärt med en skarpare reglering än så för att minska risken för att ett överlappande utbildningsutbud uppstår, med ineffektiv resurshushållning som följd och med risk för att en redan liten elevvolym delas upp på ännu fler utbildningar.

Ytterligare en problematik med att införa en ny utbildningsform är att det riskerar att bli krångligt för de studerande att överbrygga gapen mellan de olika systemen. Det är rimligt att som utredningen vill försöka förhindra återvändsgränder, men förslaget om att införa en allmän examen inom komvux (som ska kunna kombineras med en yrkesskoleexamen för att en individ ska kunna ta sig vidare i utbildningssystemet) är inte nödvändigtvis ett tillräckligt svar på problematiken. Inom komvux finns redan flera typer av examina och tillfälliga regler om att utfärda slutbetyg. Sammantaget riskerar reglerna att bli svåröverskådliga, vilket kan förhindra studerande att ta sig vidare inom utbildningsväsendet, även om den formella möjligheten finns. Risken finns att yrkesskolan blir en återvändsgränd trots allt. Återigen ter det sig enklare att bygga på befintlig vuxenutbildning snarare än att konstruera en ny utbildningsform.

Vad gäller förslagen om underlättande av studier för elever med funktionsnedsättning, delar arbetsmarknadsförvaltningen utredningens bild av att det i många fall saknas kunskaper om och förståelse för målgruppens förutsättningar och behov i studier. Bristande kunskap leder ofta till att lagstiftning om tillgänglighet inte alltid efterlevs vilket är problematiskt för målgruppen och begränsar deras rättigheter och möjligheter till studier. Förutom informations- och stödmaterial till lärare och annan personal i komvux behöver myndigheterna följa upp hela komvux arbete med målgruppen för att säkerställa att behov av utbildning tillgodoses. Den föreslagna utredningen kan fylla det behovet.

Arbetsmarknadsförvaltningen tycker att förslaget att prövningar i första hand ska genomföras i hemkommunen är bra och delar utredningens uppfattning att det skulle

avlasta kommunerna. Av de personer som genomförde prövningar i Stockholms stad under 2023 var knappt 30 procent inte folkbokförda i Stockholm, vilket är en betydande andel. I en storstad finns oftast tillgång till de flesta kurser och ämnesnivåer. Förslaget om att interkommunal ersättning ska betalas då eleven inte genomför prövning i hemkommunen är mycket välkommet och bör genomföras. Det är dock viktigt att understryka att avgiften för prövning inte täcker den faktiska kostnaden för en prövning, som framför allt för vissa yrkesämnen kan vara betydligt högre. Beroende på hur den interkommunala ersättningen utformas riskerar alltså huvudmän med ett bredare utbildningsutbud att stå med större kostnader för prövningar även om utredningens förslag genomförs.

Arbetsmarknadsförvaltningen tillstyrker förslaget om att rektor att ge betyget E utan prövning efter validering.

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar utredningens förslag om att tillsätta en utredning gällande finansiering av studier för elever inom komvux som anpassad utbildning. Erfarenheterna inom vuxenutbildningen stämmer väl överens med utredningens slutsatser om att många väljer bort studier inom komvux som anpassad utbildning med anledning av svårigheterna att finansiera sina studier. Tanken att använda det högre studiebidraget från CSN är god och kan vara en väg framåt för målgruppen.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att förslaget att ta fram yrkespaket på nivå 3 kan vara ett bra steg på vägen för att underlätta övergången till arbetslivet från komvux som anpassad utbildning. Utredningen skriver att syftet är att möta arbetsgivares efterfrågan på kvalifikationer på denna nivå. Arbetsmarknadsförvaltningen menar att det är viktigt att branschen är med i framtagandet och också är beredda att ta emot och anställa de individer som går utbildningen för att förändringen ska få effekt. Utbildningen måste också bli något annat än ytterligare en anpassad yrkesutbildning. Det kan exempelvis göras genom att lyfta in kurser från komvux på gymnasial nivå i paketet.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att de yrkespaket som finns att tillgå idag för komvux som anpassad utbildning inte är tillräckliga. De motsvarar inte efterfrågan hos varken arbetsgivarna eller eleverna. Ett annat eller utökat utbud av yrkespaket som tagits fram i samråd med branscher och arbetsgivare är välkommet. Det skulle ge bättre förutsättningar för att kunna erbjuda eleverna både relevant och meningsfullt arbetsplatsförlagt lärande och möjligheter till anställning. Det blir också viktigt att examen från utbildningar på SeQF-nivå 3 anses ge formell behörighet för vissa typer av anställningar och arbetsuppgifter.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att för att åtgärder för elever inom anpassad utbildning ska få verklig effekt behöver det tas ett helhetsgrepp på de insatser som finns runt målgruppen. Utredningen lyfter att LSS-handläggares bedömningar kan vara subjektiva utifrån det tolkningsutrymme som lagstiftningen ger. Det vore önskvärt att riktlinjerna för tillämpning av LSS blir tydligare i frågan om att kunna kombinera eller ersätta daglig verksamhet med studier inom komvux.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2024 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen har inte närmare satt sig in i alla förslag i utredningen, som främst berör vuxenutbildningen. Men generellt konstaterar förvaltningen att det är positivt med åtgärder som ökar möjligheten och flexibiliteten för vuxna att växla yrke eller komplettera tidigare utbildning. Välfärdens och näringslivets behov av kompetens med gymnasial yrkesutbildning är omfattande och fler vuxna behöver få möjligheten att kunna ställa om och vid behov växla yrke under ett helt arbetsliv.

När det gäller förslagen om en ny utbildningsform, yrkesskola, ställer sig förvaltningen tveksam till om det verkligen är en ny utbildningsform som behövs. Yrkesutbildning på gymnasial nivå bör kunna inrymmas inom de befintliga skolformerna och inom befintlig utbildningsstruktur. Det är risk för att det blir oöverskådligt med ytterligare en variant av utbildning, som ändå är på gymnasial nivå.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslagen som berör personer med intellektuell funktionsnedsättning. Förvaltningens erfarenhet är, i likhet med det utredningen kommer fram till, att personer med intellektuell funktionsnedsättning har svårt att komma ut på arbetsmarknaden och få möjlighet att studera vidare.

Vidare ställer sig förvaltningen positiv till förslagen om prövning i kommunal vuxenutbildning och inom gymnasieskolan. Förvaltningen vill understryka att även om avgiften för prövning höjs så kommer den inte täcka kostnaderna för att anordna en prövning.